

УДК 378.013.2

DOI:

Василь Трущак, викладач японської мови
Національного університету “Львівська політехніка”

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА”
(ЯПОНСЬКА МОВА)**

У статті розглянуто складові професійної мовленнєвої компетенції. Визначено трактування термінів “компетенція” та “мовленнєва компетенція” в ширшому і вузькому розумінні їх значення, розглянуто підходи до їх дослідження. Виділено складові мовленнєвої компетенції з японської мови і визначено способи їх досягнення. Проаналізовано умови, яких повинні дотримуватися студент і викладач для досягнення відповідних навчальних цілей. На основі практичного досвіду розглянуто кожен з цих складових і виведено способи досягнення кожної з них, показано проблеми у їх досягненні і способи їх вирішення.

Ключові слова: компетенція; мовленнєва компетенція; японська мова; прикладна лінгвістика; педагогічні умови формування компетенції.

Лім. 16.

Vasyl Truschak, Lecturer of the Japanese Language Department
National University of Lviv Polytechnic

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMATION OF PROFESSIONAL LINGUISTIC
COMPETENCE OF STUDENTS OF SPECIALTY “APPLIED LINGUISTICS”
(Japanese language)**

The article deals with the components of professional speech competence. The interpretation of the terms “competence” and “speech competence” is defined in the broader and narrower sense of their meaning, approaches to their study are considered. The components of the language competence from the Japanese language are singled out and the ways of their achievement are determined. The conditions, which the student and the teacher should observe to achieve the corresponding educational goals, are analyzed. It is important to note a lot of common features in terms of achieving all of the above competencies. This is, for example, a good selection of materials by the teacher; the motivation of the students and their interest in the proposed material. Nevertheless, each of the previously mentioned types of speech activity has its own specificity, which simplifies or complicates their achievements at certain points. In the course of the research, it is determined how different educational materials are implemented, such as the textbook of exercises and texts, various types of video materials, podcasts, auxiliary demonstration materials, etc. The study of the conditions for the formation of competence related to the acquisition of lexical material is further deepened by a pedagogical experiment, where one can notice the importance of the motivational component of learning. Particular attention is paid to audio materials in the framework of pedagogical conditions for the achievement of the competencies associated with listening, which are divided according to what educational goals they have and which components they use. On the basis of practical experience, each of these components are considered and the ways of achieving each of them are outlined. Also, problems in their achievement and ways of their solution are shown in detail.

Keywords: competence; speech competence; Japanese language; Applied Linguistics; pedagogical conditions for the formation of competencies.

Постановка проблеми. Враховуючи новітні тенденції української освіти, важливим стає виділення компетенцій для кожної спеціальності і розуміння способів їх досягнення. На фоні зростання інтересу до японської мови і збільшенню кількості студентів, які її вивчають, все більшої важливості набуває педагогічна підготовка викладачів-японістів, важливою складовою якої є знання необхідних компетенцій, яких мають досягти студенти і розуміння педагогічних умов їх формування, що, в свою чергу, сприятиме кращому розумінню і засвоєнню матеріалу студентами.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Увага багатьох дослідників компетентнісного підходу зосереджена в основному на теоретико-методологічних засадах проблеми [3; 1; 6 15; 12; 7; 14]. У наукових працях розкрито історичні [3; 6; 10], соціокультурні [10], професійно-діяльнісні аспекти [14; 8; 4; 15] цієї проблеми, у педагогічних концепціях і теоріях обґрунтовано необхідність компетентнісної освіти. У працях Дж. Равена [12], О. Жука [5], В. Лугового [7], О. Локшиної [8], І. Родигіної [14], розглянуто особливості впровадження компетентнісного підходу у практику навчання. Разом з тим

мовленнєві компетенції студентів що вивчають японську мову лише дотично згадуються в перерахованих вище працях, що робить дослідження важливим і актуальним, а в поєднанні з тим, що за основу взято навчальну діяльність студентів НУ ЛП, робота набуває особливої важливості.

Метою дослідження є виділення професійних мовленнєвих компетенцій з японської мови, і визначення умов їх формування у студентів спеціальності “прикладна лінгвістика”.

Виклад основного матеріалу. Поняття компетенція має широку сферу вживання. Відповідно до сфери вживання визначення цього поняття може відрізнитися. Для даного дослідження важливими є розуміння того, що являє собою професійна і міжкультурна компетенція. Професійна компетенція – вміння використати знання, навички, досвід в конкретно даних умовах, досягнувши при цьому максимально позитивного результату. Міжкультурна компетенція – здатність успішно спілкуватися з представниками інших культур та етносів [2, 240].

При вивченні іноземних мов важливе значення має мовленнєва компетенція. В широкому розумінні цього поняття під мовною компетенцією сприймається вміння адекватно й доречно, практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, міркування тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні засоби (невербальну знакову систему) та інтонаційні засоби виразності мовлення. Тому, можна сказати, що мовна компетенція характеризує володіння або не володіння нормами “мовленнєвих жанрів”, а мовленнєва компетенція – нормами вербального й невербального спілкування [11, 527 – 530]. Також важливо відзначити, що мовленнєва компетенція – загальне коло питань мовленнєвої діяльності, що передбачає наявність відповідних знань, умінь, досвіду, а мовленнєва компетентність – конкретна мовленнєва обізнаність особистості (індивіда), специфічна за родом діяльності. Мовленнєва компетенція, спираючись на мовну компетенцію, включає систему мовленнєвих умінь (вести діалог, сприймати, відтворювати та створювати усні й писемні монологічні й діалогічні висловлювання різних видів, типів, стилів і жанрів) і навичок користування усною і писемною літературною мовою, багатством її виражальних засобів залежно від мети висловлювання та сфери суспільного життя. Також вона окреслює загальне коло комунікативних умінь і навичок та є однією з найважливіших передумов розумового розвитку

людини, успішного засвоєння нею основ наук [10, 11 – 19].

За робочою програмою навчальної дисципліни “Сучасна японська мова”, вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів необхідних компетентностей – **загальних**: декларативних знань, вмінь та навичок, компетенції існування та вміння вчитися; розвиток здібностей до аудіо матеріали та здатності до самостійного навчання, що дозволить студентам продовжувати освіту в академічному та професійному середовищі як під час навчання у ЗВО, так і після отримання диплома про вищу освіту, і **фахових**: професійно-орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій (лінгвістична, соціолінгвістична та прагматична) для забезпечення їхнього спілкування в знайомому академічному та професійному середовищі [13]. Відповідно до цього можемо поділити компетенції за групами, за критерієм того, який аспект мовленнєвої діяльності вивчається і необхідний для досягнення навчальних цілей:

1. Компетенції пов’язані з письмом.
2. Компетенції пов’язані з читанням.
3. Компетенції пов’язані з ієрогліфікою.
4. Компетенції пов’язані з оволодінням граматичним матеріалом.
5. Компетенції пов’язані з аудіюванням.
6. Компетенції пов’язані з оволодінням лексичним матеріалом.
7. Компетенції пов’язані з усним мовленням.

Ця класифікація є основою для подальших досліджень. Важливо, що всі ці групи є взаємопов’язаними і до їх досягнення слід рухатися синхронно. При цьому взаємозв’язки досить близькі щоб поєднувати кілька видів в єдине ціле. Найбільше це стосується компетенцій пов’язаних з ієрогліфікою, так як одним з методів для їх запам’ятовування є написання, відповідно можна розглядати це в рамках компетенцій пов’язаних з письмом, а, з іншого боку, методика запам’ятовування ієрогліфів близька до тієї, якою ми працюємо при вивченні лексичного матеріалу. Тим не менше, характерні особливості вивчення ієрогліфіки виділяє компетенції пов’язані з ними в окрему групу, тому як особливості письма так і особливості запам’ятовування ієрогліфів і слів з ними не згадуються в компетенції пов’язаних з письмом і оволодінням лексичного матеріалу. Менш значна, але теж помітна взаємодія прослідковується між компетенціями пов’язаними з читанням і граматиною, аудіюванням і усним мовленням тощо. Всі ці взаємозв’язки буде розглянуто детально нижче.

При вивченні японської мови, одними з перших

необхідних для вивчення і найважливіших є компетенції пов'язані з письмом. До них відноситься вміння писати двома складовими абетками – хіраганою і катаканою. Для їх досягнення використовуються прописи, а також, на пізнішому етапі, виконання творчих письмових робіт, де вже йде перевірка правопису. Враховуючи ці методи можливо визначити умови для їх досягнення. Основною умовою є старанність викладача і бажання детально відкоригувати помилки студентів. Це особливо важливо на початковому етапі вивчення письма, при вивченні складових азбук, так як елементи цих азбук зустрічаються у ієрогліфічному письмі, тому неправильний порядок написання (який штрих йде за яким), неправильний спосіб написання самих штрихів, попередження щодо найпоширеніших помилок до їх виникнення, акцентування на відмінностях самих знаків, тощо.

Другою важливою умовою є наявність демонстративного матеріалу, завдяки якому студенти можуть побачити як правильно писати. Це дозволяє уникнути помилок пов'язаних з відтворенням почерку викладача а також дають можливість повторно переглянути спосіб написання. Найбільш ефективними себе показують відео матеріали, де анімовано написання символів, проте і зображення в вигляді малюнків з покровкою написання теж є ефективними. Третьою умовою є побудова асоціацій між символом і його читанням. Тут також важливим є демонстративний матеріал. Тут допоміжними є матеріали курсів Basic Hiragana і Basic Katakana з сайту memrise.com, які надають візуальний матеріал для створення цих асоціацій, на основі якого студенти ефективніше вивчають символи, або ж створюють свої асоціації, які допоможуть їм в запам'ятовуванні. І хоча сам сайт не може бути основним джерелом для здобуття навиків японського письма, проте він допомагає в візуальному запам'ятовуванні символів катакани і хірагани, що є особливо важливим на початковому етапі.

Тим не менше, однією з основних умов є мотивація самих студентів, так як для засвоєння письма необхідно щоб студенти прописували вищезгадані символи вдома, досягаючи їх запам'ятовування завдяки багатократному повторенню. Зазвичай цієї умови найлегше дотриматися, так як тут йде мова про початковий етап вивчення мови, проте через різні обставини не виконуючи завдання з письма студент може сильно сповільнити своє досягнення не тільки щодо цих компетенцій, але і компетенцій

пов'язаних з читанням, ієрогліфікою та засвоєнням лексичного матеріалу. І навпаки, виконання цих завдань в поєднанні з активною роботою викладача з виправлення помилок і надання допоміжного матеріалу веде до швидкого освоєння цих компетенцій і полегшенню освоєння компетенцій пов'язаних з читанням, ієрогліфікою та засвоєнням лексичного матеріалу.

Ці компетенції мають виняткову важливість, так як дають основи для розвитку всіх згаданих далі компетенцій. Вони передбачають вивчення словникового запасу необхідного в мові, знання правильного читання і написання власне слів. Найпростішим, але і найменш ефективним методом для їх досягнення є самостійне вивчення студентами лексичного матеріалу з допомогою заучування. Набагато кращим способом є використання програм типу SRS – Spaced Repetition System – навчальні програми, робота яких побудована на підході до навчання, що ґрунтується на збільшенні інтервалів між повтореннями попередньо вивченого матеріалу, щоб отримати користь від ефекту розподілення. До них належить і згаданий раніше memrise.com, який було згадано як матеріал для вивчення японського письма, проте якщо для письма він давав тільки можливість візуально замам'ятовувати символи, то в випадку з роботою з лексичним матеріалом результатом є запам'ятовування лексичного матеріалу, вивчення його написання і значень. Крім того покращуються навикі письма японською мовою на комп'ютері, яким не приділяється додаткова увага на заняттях. О. Літінська зазначає, що використання memrise.com призвело до запам'ятовування студентами понад 1500 слів (у найактивніших студентів, які працювали 15 – 30 хвилин кожного дня), покращилися їхні навикі запам'ятовування слів і комп'ютерної обробки японського тексту, зменшилася кількість часу відведеного на опрацювання підручника (64 години замість 126). Навіть попри недоліки в вигляді одноманітності повторень, використання сайту доводить свою ефективність [9, 125 – 126]. Умовою для такої діяльності є мотивація самих студентів.

Важливість мотивації студентів у вивченні слів підтверджується результатами педагогічного експерименту. Після кількох місяців адаптації до навчання, студентам було запропоновано, що у випадку перевиконання на вищезгаданому сайті обов'язкового завдання в середньому в два рази протягом місяця (замість 30000 очок на тиждень (близько години занять за тиждень) виконавши 60000 очок на тиждень (близько двох годин занять

на тиждень), викладач проведе пару в юкаті (бавовняному кімоно) – традиційному японському одязі. Обов'язковою умовою було те, що працюватимуть усі студенти і що середня кількість очок набрана всією групою буде 60000 (тобто навіть якщо хтось один не може працювати на сайті в достатній кількості, активність інших людей може все одно довести до успішного результату). Пропозиція викликала значний інтерес, і вже незабаром ефективність роботи на сайті зросла у значної частини студентів, але через неактивність кількох людей, які з особистих причин не могли працювати на сайті, студентам було запропоновано спробувати досягти запропонованого результату наступного місяця. Попри те, що до кінця семестру студентам так і не вдалося всією групою набрати потрібного результату, деякі з них до останнього намагалися його досягти. В результаті, при проведенні семестрового контролю, саме ці люди і досягли відмінного результату, що доводить ефективність роботи вмотивованих студентів.

Другою важливою умовою для досягнення компетенцій пов'язаних з оволодінням лексичним матеріалом є можливість реалізувати вивчений матеріал в усній мові, при читанні, аудіюванні чи вивченні нової граматики. Без прив'язки до реального мовного матеріалу чи мовленнєвих ситуацій, набір лексики швидко забувається через свою непотрібність. Наприклад, вивчивши дієслова руху до вивчення граматичних конструкцій, що позначають переміщення об'єкта чи особи, ці слова не мають застосування і більш імовірно, що студенти їх забудуть до того як будуть вивчатися ці граматичні конструкції. За тим же принципом, почувши нове слово при прослуховуванні аудіо матеріалів, студенти дізнаються його переклад, проте якщо не будуть його використовувати його в усній мові чи письмових роботах, то можуть його забути. Тому, якщо з боку студентів необхідною умовою є мотивація до самостійного вивчення слів через різноманітні засоби, то головною умовою діяльності викладача в цьому випадку є приєднання лексичного матеріалу до інших аспектів аудиторної діяльності для їх запам'ятовування.

Компетенції пов'язані з ієрогліфікою поєднують в собі запам'ятовування написання ієрогліфів, їх читання, значення і вживання в словах. Важливо, що ієрогліфи можуть бути лексемою, а можуть бути і морфемою, що надає додаткової специфіки їх вивченню. За Літінською, існує 3 основні способи вивчення ієрогліфіки: “зубріння” (заучування напам'ять), мнемонічна система

(запам'ятовування ієрогліфів за словами в яких вони вживаються) і контекстуальна система (вивчення ієрогліфів у контексті), при чому ефективним є поєднання цих методик з SRS сайтами, про які згадувалося вище [9, 117 – 118]. Відповідно до цього умовами з боку студентської активності є самостійне опрацювання студентами ієрогліфів з допомогою прописів і SRS сайтів, а також програми KanjiOddisey, яка теж активно використовується при навчанні у Львівській Політехніці. З боку викладача, педагогічними умовами для досягнення цих компетенцій полягає в планомірному проходженні матеріалу зі студентами з поясненням кращих способів як запам'ятати той чи інший ієрогліф (пояснення його складових елементів, надання додаткового матеріалу для кращого запам'ятовування, виконання тренувальних вправ), і підборі навчального матеріалу в якому будуть реалізовуватися вивчені ієрогліфи. При цьому, можуть використовуватися елементи проблемного навчання, коли студенти спочатку бачать реалізацію ієрогліфа в тексті в межах окремих слів і за умови повторення цих слів доходять до запам'ятовування цього ієрогліфа. Тим не менше, якщо текст занадто складний або нецікавий, то він не надає умов для досягнення компетенції в освоєнні ієрогліфів [9, 128 – 129].

При освоєнні граматичного матеріалу найважливішою умовою для досягнення компетенції є розуміння студентами прагматично сторони – в якій ситуації і за яких умов та чи інша форма використовується в спілкуванні. Відповідно, в доповнення до професійного пояснення викладачем або залучення пояснювальних відео на зразок тих, що представлені на каналі nihongo по мого на сайті youtube.com, також важливими є виконання вправ і виконання розмовних вправ, які передбачають використання цих граматичних конструкцій. Крім того ця граматики повинна реалізовуватися в матеріалах з інших видів діяльності. Таким чином, основними умовами для досягнення цих компетенцій є, з боку викладача, підготовка якісних пояснень з прикладами, які містять життєві ситуації і підбір матеріалу де реалізовуватимуться вивчені граматичні конструкції. З боку студентів же, необхідними умовами є виконання вправ і розуміння прагматичної сторони граматичних конструкцій.

При використанні матеріалу для читання важливою умовою для досягнення компетенції є його доступність. Це стосується і відповідності складності тексту рівню знань студентів і джерела з якого читають. Зокрема, для студентів з

початковим рівнем японської (1 – 2 курс), ефективнішим буде читання казок, а от на середньому рівні (3 – 4 курс) студенти вже можуть читати новини з сайту NHK.com з рубрики NHK easy, де подано реальні новини дещо спрощеною японською. При цьому, використання інтернет-ресурсів типу вищезгаданих новин або казок з сайту hukumusume.com. є більш зручним для студентів нижчого рівня завдяки програмі gikaikun, яка розшифровує невідомі студентам ієрогліфи (або без її використання можливо давати ті ж тексти студентам з середнім рівнем японської мови). Але і читання книжок та іншої друкованої продукції попри певні незручності пов'язані з розміром шрифту, кількістю самих книжок і відсутності підписів, які показують читання ієрогліфів, можуть бути вдалим вибором в випадку якщо рівень студентів дозволяє їм читати ці тексти, або для тренування навиків пошуку невідомих слів та ієрогліфів в словниках. Разом з тим, важливою умовою для досягнення компетенції є збереження рівноваги щодо складності тексту. У випадку якщо текст занадто простий він сприяє лише повторенню вивченого і в таких випадках його можна застосувати, проте в інших випадках він не сприяє досягненню компетенції у читанні. З іншого боку, занадто складний текст буде недоступним для читання або дуже швидко викличе втрату інтересу студентів, що, звичайно, призведе до того, що доведеться змінювати план заняття. Таким чином, умовами для досягнення компетенції пов'язаних з читанням є підбір змістової складової матеріалів відповідно до рівня знань студентів.

Компетенції пов'язані з аудіюванням включають в себе розуміння і переклад прослуханого матеріалу. При роботі з аудіо матеріалами необхідно врахувати, що потрібно враховувати цілі з якими ці аудіо матеріали застосовуються. В випадку якщо це аудіо матеріали з завданнями, то основною умовою є відповідність тому, що вивчають студенти у інших аспектах (в найбільшій мірі щодо граматичного матеріалу). Враховуючи, що найчастіше це матеріали підручника, то цієї умови досягнути неважко.

Якщо це матеріали, надані для їх подальшого обговорення, то основою окрім рівня складності матеріалу важливою умовою є потенційний інтерес і важливість до теми. Як приклад таких матеріалів може бути запис новин або відео розважального характеру (хоч це і відеоматеріал, але важливою тут є саме звукова складова). Для кращого розуміння може використовуватися

скрипт – записаний текст, прочитавши який студенти можуть зрозуміти зміст, проте його можна надавати лише після того як перший раз студенти прослухали матеріал без скрипта.

Третій вид аудіо матеріалів – відео матеріали з субтитрами (знову ж, важливою є саме звукова складова, а відео є лише допоміжним елементом). Найчастіше це аніме – особливий вид японської анімації. Їхня ціль – демонстрація комунікативних ситуацій, шаблонів, тощо. Відповідно умовами для цих засобів є наявність мовних шаблонів, які студенти можуть застосувати в усній мові. Тому навіть якщо студенти не можуть розуміти все, що говорять мовці у цих матеріалах. Деколи ці матеріали є більш важливими ніж попередні, бо попри те, що слухання відбувається пасивно, розважальна складова з одного боку робить легшим засвоєння, а з іншого надає зразки розмовної мови, які не так часто бувають в матеріалах інших типів. Додатково слід врахувати, що при використанні аудіо матеріалів для досягнення компетенції необхідно надавати різноманітні матеріали – і ті що містять розмовний, нейтрально-ввічливий, ввічливий і самопринизливий стилі. В поєднанні з різноплановістю матеріалу це допомагає досягти найкращого результату.

Компетенції пов'язані з усним мовленням передбачають вміння студента висловити свою думку японською мовою або скористатися японською мовою в повсякденних ситуаціях. Усна мова поєднує в собі застосування усіх раніше згаданих компетенцій уже в практичному аспекті. Основною умовою для формування цих компетенцій є дружна, позитивна атмосфера на занятті, яка в свою чергу викликає зворотній зв'язок між викладачем і студентом. При досягненні цього зворотного зв'язку студент стає готовим до спілкування. В такому випадку, на запитання викладача на зразок “Як минули вихідні?” студенти самі проявляють бажання відповісти, навіть якщо це додатково не оцінюється. Подібне відбувається і при обговоренні прочитаних текстів чи обговоренні аудіо-відео матеріалів. Ще однією важливою умовою для досягнення компетенції є активність викладача з приводу виправлення вимови студентів. Важливим тут є дотримання педагогічного такту – зробити критичне зауваження одночасно з тим не порушуючи тієї позитивної атмосфери, про яку йшлося вище. В поєднанні з професіоналізмом викладача, який полягає в увазі до студентів, високий рівень мови викладача, здатність відповісти на запитання студентів і готовність самому підключитися до

дискусії, досягаються всі необхідні умови для досягнення компетенцій пов'язаних з усною мовою.

Висновки. В цілому, можна відмітити багато спільних рис в умовах щодо досягнення усіх згаданих вище компетенцій. Це, наприклад, вдалий підбір матеріалів викладачем, вмотивованість студентів і їх інтерес до запропонованого матеріалу, тим не менше, кожен зі згаданих раніше видів мовленнєвої діяльності має свою специфіку, що спрощує чи ускладнює їх досягнення в певних моментах. Відповідно, актуальним є розширення цієї тематики з детальним розглядом кожного окремого аспекту навчальної діяльності з перспективою подальшого дослідження кожної з цих компетентностей більш детально.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотов В.А. Компетентностная модель : от идеи к образовательной парадигме. Педагогика. 2003. № 10.

2. Велика українська юридична енциклопедія у 20 т. : Загальна теорія права, 2017. 952 с., Т. 3.

3. Дмитренко Т.Г. Педагогічна спадщина А.С. Макаренка у виховній системі приватної школи (з досвіду роботи ПНВК “Паросток”). Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки. Полтава, 2008. Вип. 4. с. 227–234.

4. Єрмаков І. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : наук.-метод. зб. Запоріжжя. Центріон, 2005. 640 с.

5. Жук О. Л. Беларусь : Компетентностный поход в педагогической подготовке студентов университета. Педагогика, 2008. № 3. С. 99–105.

6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. К. К.І.С., 2004. 112 с.

7. Луговий В.І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С. 13–26.

8. Локшина О.І. Європейська довідкова система як інструмент упровадження компетентнісного підходу в освіту країн – членів Європейського Союзу. Педагогіка і психологія. 2007. № 1. С. 131–142.

9. Костевич Н.С. Літінська О.Ю. Особливості викладання японської ієрогліфіки в українському академічному середовищі. Approaches, Methods and findings in the context of foreign language teaching: Modern universities' dimension: collective monograph. Lviv, 2018

10. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. Київ, 2007.

11. Озерян О.Л. Развитие информационно-аналитической компетентности будущих магистров за специальностью “управління навчальним закладом”, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України”, Київ 2016, С. 527–530.

12. Равен Дж. Педагогическое тестирование : проблемы, заблуждения, перспективы ; пер. с англ. М. Когито-Центр, 1999. 144 с.

13. Робоча програма навчальної дисципліни Сучасна японська мова, ч.1 Розробники: Викл. Костевич Н. С.

14. Родигіна І. Компетентнісно спрямований педагогічний процес. URL: <http://osvita.ua/school/theory/1963>. (дата звернення: 28.03.2018).

15. Сорочан Т. М. Післядипломна педагогічна освіта : пошук сучасних моделей. Управління освітою. 2008. № 16. С. 6–10.

REFERENCES

1. Bolotov, V. A. (2003). Kompetentnostnaya model: ot idey k obrazovatelnoj paradygme [Competency model: from idea to educational paradigm]. *Pedagogy*. vol. 10. [in Russian].

2. Velyka ukrayinska yurydychna encyklopediya u 20 t (2017). [Great Ukrainian law encyclopedia in 20 volumes]. *General theory of law*, 952 p., Vol. 3. [in Ukrainian].

3. Dmytrenko, T. G. (2008). Pedagogichna spadshhyna A. S. Makarenka u vyhovnij systemi pryvatnoyi shkoly (z dosvidu roboty PNVK “Parostok”) [Pedagogical heritage of A.S. Makarenko in the educational system of a private school (from the experience of the work of the PNVK “Parostok”)]. *Origins of pedagogical skill. Pedagogical sciences*. Poltava, Vol. 4. pp. 227–234. [in Ukrainian].

4. Yermakov, I. (2005). *Zhyttyeva kompetentnist osobystosti : vid teoriyi do praktyky* [The vital competence of the individual: from theory to practice]. Zaporizhzhya, 640 p. [in Ukrainian].

5. Zhuk, O. L. (2008). Belarus: kompetentnostnij pohod v pedagogicheskoy podgotovke studentov unyversyteta [Belarus: Competency in pedagogical training of university students]. *Pedagogy*, Vol. 3. pp. 99–105. [in Russian].

6. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: Svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy* [Competency Approach in Modern Education: World Experience and Ukrainian Perspectives]. (Ed.). Ovcharuk, O.V. Kyiv, 112 p. [in Ukrainian].

7. Luhovyi, V.I. (2009). *Yevropeiska kontseptsiia*

kompetentnisnoho pidkhotu u vyshchii shkoli ta problemy yii realizatsii v Ukraini [The European Concept of Competence Approach in Higher School and Problems of its Implementation in Ukraine]. *Pedagogy and Psychology*. Vol. 2. pp. 13–26. [in Ukrainian].

8. Lokshyna, O.I. (2007). Yevropejska dovidkova systema yak instrument uprovozhdzhennya kompetentnisnogo pidkhotu v osvitu krayin – chleniv Yevropejskogo Soyuzu [The European reference system as an instrument for introducing a competent approach to the education of the countries of the European Union]. *Pedagogy and Psychology*. Vol. 1. pp. 131–142. [in Ukrainian].

9. Kostevych, N.S. & Litinska, O.Yu. (2018). Osoblyvosti vykladannya yaponsko iyeroglifiki v ukrayinskomu akademichnomu seredovyschi [Features of Teaching Japanese Kanji in the Ukrainian Academic Environment]. *Approaches, Methods and findings in the context of foreign language teaching: Modern universities' dimension: collective monograph*. Lviv. [in Ukrainian].

10. Matsko, L.I. & Kravets, L.V. (2007). *Kultura ukrayinskoi fakhovoi movy* [The culture of the Ukrainian professional language]. Kyiv. [in Ukrainian].

11. Ozeryan, O. L. (2016). Rozvytok informacijno-analitychnoyi kompetentnosti majbutnix magistriv za specialnistyu “upravlinnya navchalnym zakladom” [Development of informational and analytical competence of future masters in the specialty

“Management of educational institution”]. *Materialy Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi Profesijnij rozvytok ta upravlinnya lyudskymy resursamy v systemi pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity v konteksti transformaciyi osvity Ukrayiny* – Proceedings of the All-Ukrainian scientific and practical conference Professional development and management of human resources in the system of postgraduate pedagogical education in the context of transformation of education in Ukraine]. Kyiv, pp. 527–530. [in Ukrainian].

12. Raven Dzh. (1994). *Pedagogicheskoe testyrovaniye : problemy, zabluzhdeniya, perspektivy* [Pedagogical testing: problems, errors, perspectives]. Translated from English M. Kogyto-Centr, 144 p. [in Russian].

13. *Robocha programa navchalnoyi dyscypliny Suchasna yaponska mova* [Working curriculum of discipline modern Japanese language]. Part 1 (Ed.). Kostevich N. S. [in Ukrainian].

14. Rodygina, I. *Kompetentnisno spryamovanyj pedagogichnyj process* [Competently directed pedagogical process]. [Electronic resource]. Available at: <http://osvita.ua/school/theory/1963>. (Accessed 28 Mar 2014). [in Ukrainian].

15. Sorochan, T. M. (2008). Pislyadyplomna pedahohichna osvita : poshuk suchasnykh modelei [Postgraduate Pedagogical Education: Finding Modern Models]. *Management of Education*. Vol. 16, pp. 6–10. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.04.2019

“Впади сім разів, піднімися вісім”.

Японська приказка

“Почніть звідти, де ви зараз перебуваєте. Використовуйте те, що у вас є і робіть все, що можете”.

Артур Еш
американський тенісист

“Важливо вірити, що талант нам дається не просто так – і що за будь-яку ціну його потрібно для чогось використувати”.

Марія Склодовська-Кюрі
французький педагог

“Ніхто не зможе побудувати для Вас міст, на якому Ви повинні перетнути потік життя, ніхто, крім Вас самих”.

Фрідріх Ніцше
німецький філософ

